Declassified to Public
12 June 2020

លេខ៖ D189/2

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
Kingdom of Cambodia
Nation Religion King
Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Chambres extraordinaires au sein des Tribunaux cambodgiens

ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត
Office of the Co-Investigating Judges
Bureau des co-juges d'instruction

ឯកសារទទួល
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date of receipt/date de reception): 20 / 09 / 2016
ម៉ោង (Time/Heure): 14:30
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង /Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០៤/០៧-០៩-២០០៩-អ.វ.ត.ក-ក.ស.ច.ស

ចំពោះមុខ ៖ **សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត**
កាលបរិច្ឆេទ ៖ **ថ្ងៃទី ២០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៦**
ភាសា ៖ **ខ្មែរ/អង់គ្លេស [អង់គ្លេស ភាសាដើម]**
ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ៖ **សម្ងាត់**

ដីកាសម្រេចលើសេចក្ដីកែសម្រួលសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទី ៣ របស់ អោ អាន

ផ្ញើជូន៖

សហព្រះរាជអាជ្ញា
ជា លាង
Nicholas KOUMJIAN

មេធាវីការពារក្ដី អោ អាន
មុំ លុច
Richard ROGERS
Göran SLUITER

មេធាវីការពារក្ដី យឹម ទិត្យ
សូ មូស្សេនី
Suzana TOMANOVIĆ

សហមេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី
ជេត វណ្ណលី
ហុង គីមសួន
គីម ម៉េងឃី
ឡោ ជុនធី
សំ សុគង់
ស៊ិន ស៊ីវ៉ន
ទី ស្រីនណា
វ៉ែន ពៅ
Linda BEHNKE
Laure DESFORGES NZEPA
Herve DIAKIESE
Ferdinand DJAMMEN-NZEPA
Nicole DUMAS
Isabelle DURAND
Françoise GAUTRY
Emmanuel JACOMY
Martine JACQUIN
Christine MARTINEAU
Barnabe NEKUI
Lyma NGUYEN
Beini YE

01328405

I. ប្រវត្តិនីតិវិធី

១. ករណីខ្វែងយោបល់គ្នារវាងសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ("ស.ច.ស") នៅក្នុងសំណុំរឿងនេះ បានចុះបញ្ជីនៅថ្ងៃទី ២២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១៣ ថ្ងៃទី ០៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣ និងថ្ងៃទី ២២ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥។

២. នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤ មេធាវីការពារក្តីអោ អាន("មេធាវីការពារក្តី")បានដាក់ *សំណើលើកទីបីរបស់ តា អាន សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរដោយអនុលោមតាមវិធាន៥៥(១០)*[1]។

៣. នៅថ្ងៃទី ២៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៤ អតីតសហចៅក្រមកាន់តំណែងខ្ញុំ បានបដិសេធសំណើនេះ ដោយកត់សម្គាល់ថា អោ អាន មិនទាន់ត្រូវបានដាក់ឲ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ ហេតុនេះមិនមានសិទ្ធិដាក់សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរឡើយ[2]។

៤. នៅថ្ងៃទី២៧ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៥ អតីតសហចៅក្រមកាន់តំណែងខ្ញុំ បានជូនដំណឹង អោ អាន អំពីដីកាសម្រេចដាក់គាត់ឲ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យពីបទប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរសន្តិសុខទួលបេង ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សគោកព្រីង និងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តអូរត្រកួន[3]។

៥. នៅថ្ងៃទី ០៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៥ មេធាវីការពារក្តី បានដាក់*សេចក្តីកែសម្រួលសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទី ៣* ("សំណើ")[4]។

៦. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៦ ខ្ញុំបានដាក់ អោ អាន ឲ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យពីបទប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មថែមទៀតនៅការដ្ឋានពលកម្មដោយបង្ខំអន្លង់ជ្រៃ មន្ទីរសន្តិសុខមិត្តសុប (គរ) វត្តអង្គញ្ជី មន្ទីរសន្តិសុខវត្តបាធាយ មន្ទីរសន្តិសុខវត្តភ្នំប្រុស វត្តតាមះ មន្ទីរសន្តិសុខចម្ការស្វាយ

---

[1]សំណុំរឿង004 ឯកសារ D189 *សំណើលើកទីបីរបស់ តា អាន សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរដោយអនុលោមតាមវិធាន៥៥(១០)* ថ្ងៃទី ១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៤។

[2]សំណុំរឿង004 ឯកសារ D190 *ដីកាសម្រេចលើសំណើរបស់ តា អាន សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ* ថ្ងៃទី ២៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៤។

[3]សំណុំរឿង004 ឯកសារ D242 *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនលើកដំបូងរបស់ អោ អាន* ថ្ងៃទី ២៧ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៥។

[4]សំណុំរឿង004 ឯកសារ D189/1 *សេចក្តីកែសម្រួលសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទី ៣* ថ្ងៃទី ០៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១៥ ("សំណើ")។

ចន្ទី មន្ទីរសន្តិសុខវត្តបារាយណ៍ជាន់ដែក និងមន្ទីរសន្តិសុខវត្តស្រង៉ែ។ ខ្ញុំក៏បានដាក់ អោ អាន ឲ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យពីបទឧក្រិដ្ឋអាពាហ៍ពិពាហ៍ដោយបង្ខំនៅស្រុកកំពង់សៀម និងស្រុកព្រៃឈរ និងពីបទអំពើប្រល័យពូជសាសន៍មកលើជនជាតិចាមនៅខេត្តកំពង់ចាម។ ខ្ញុំបានដាក់ អោ អាន ឲ្យស្ថិតក្រោមការពិនិត្យដោយសារតំណែងពីមុនគាត់ជាអនុលេខាភូមិភាគកណ្តាល (ឧត្តរចាស់) ជាសមាជិកនៃគណៈភូមិភាគកណ្តាល(ឧត្តរចាស់) និងជាលេខាតំបន់ ៤១ នៅភូមិភាគកណ្តាល(ឧត្តរចាស់)[5]។

II. សារណា

៧. សំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី អាចចែកជាសំណើតូចៗចំនួនបួន ដែលខ្ញុំនឹងធ្វើការសង្ខេបដូចខាងក្រោម។

៨. ទី ១ មេធាវីការពារក្តី ស្នើថា ខ្ញុំគួរបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរឲ្យបានពេញលេញលើវិធីសាស្ត្រដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងប្រភពផ្សេងទៀត បានប្រើប្រាស់ដើម្បី៖

ក) ធ្វើផែនទី និងជីករណ្តៅសាកសពរួមដែលបានចោទនៅទីតាំងវត្តអូរត្រកួន វត្តភ្នំប្រុស វត្តអង្គញជី គោកព្រីង និងទួលបេង។

ខ) គាស់យកអដ្ឋិធាតុជនរងគ្រោះនៅក្នុងរណ្តៅទាំងនោះ។

គ) កំណត់កាលបរិច្ឆេទ និងមូលហេតុនៃការស្លាប់របស់ជនរងគ្រោះ។

៩. ទី ២ មេធាវីការពារក្តី ស្នើសុំឲ្យស៊ើបសួរលើការដែលអាចមានភាពពុំត្រឹមត្រូវ និងវិធីសាស្ត្រខុសឆ្គងដែលបានប្រើប្រាស់ដើម្បីធ្វើការកំណត់ផ្សេងៗអំពីរណ្តៅសាកសពរួម និងស្នើសុំឲ្យវាយតម្លៃភាពអាចជឿជាក់បាននៃវិធីសាស្ត្រទាំងនោះ[6]។

---

[5]សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D303 *កំណត់ហេតុនៃការបង្ហាញខ្លួនម្តងទៀតរបស់ អោ អាន* ថ្ងៃទី ១៤ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៦។

[6]សំណើ កថាខណ្ឌ ២៨។

01328407

១០. ទី ៣ មេធាវីការពារក្តី ស្នើថា ខ្ញុំគួរកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដូចជាលោក ផេង វ៉ាស៊ី ទាក់ទងនឹងបញ្ហាប្រឈមនៅក្នុងការរៀបចំផែនទីរណ្តៅសាកសពរួមដែលបានចោទនៅភូមិភាគកណ្តាល[7]។

១១. ទី ៤ ដើម្បីជួយការស៊ើបអង្កេតខាងលើ មេធាវីការពារក្តី ស្នើថា ខ្ញុំគួរតែងតាំងអ្នកជំនាញថ្មីខុសពីអ្នកជំនាញដែលបានតែងតាំងនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២[8]។

១២. មេធាវីការពារក្តី អះអាងថា ការចោទប្រកាន់ទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មខាងលើ មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ជាបឋមតាមរយៈព័ត៌មានពីគម្រោងរៀបចំផែនទីរណ្តៅសាកសពរួមរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា[9] ហើយការរៀបចំផែនទីនេះភាគច្រើនធ្វើឡើងដោយបុគ្គលិករបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលមិនមែនជាអ្នកជំនាញកោសលវិច័យដែលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាលឡើយ[10]។ បញ្ហាមួយក្នុងចំណោមបញ្ហាដែលមេធាវីការពារក្តី បានលើកឡើងទាក់ទងនឹងរណ្តៅសាកសមរួមទាំងនេះ គឺថាមិនអាចបែងចែកឲ្យខុសគ្នាបានរវាងការស្លាប់បណ្តាលមកពីអំពើរបស់ខ្មែរក្រហម ជាមួយនឹងការស្លាប់បណ្តាលមកពីមូលហេតុផ្សេងទៀត[11]។

១៣. បើតាមមេធាវីការពារក្តី បញ្ហាពាក់ព័ន្ធមួយទៀតគឺថា រណ្តៅសាកសពរួមទាំងនោះធ្លាប់ទទួលរងការប៉ះពាល់រួចហើយ ឧទាហរណ៍ ដោយសារអ្នកភូមិដែលរដ្ឋាភិបាលសាធារណៈរដ្ឋកម្ពុជាបានជំរុញឲ្យប្រមូលភស្តុតាងប្រឆាំងប៉ុល ពត[12]។ រណ្តៅសាកសពរួមក៏បានគាស់នៅចំហ និងត្រូវបានបំផ្លាញ ហើយឆ្អឹងសាកសពភាគច្រើនបានយកទៅទីកន្លែងគោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធ[13]។

១៤. មេធាវីការពារក្តី ទទួលស្គាល់ថា របាយការណ៍អ្នកជំនាញប្រជាសាស្ត្រដែលបានរៀបចំឡើងសម្រាប់សំណុំរឿង ០០២ បានផ្តល់នូវទិដ្ឋភាពទូទៅអំពីវិធីសាស្ត្ររៀបចំផែនទីរណ្តៅសាក

---

[7]សំណើ កថាខណ្ឌ ២៩។

[8]សំណើ កថាខណ្ឌ ២៩។

[9]សំណើ កថាខណ្ឌ ៦។

[10]សំណើ កថាខណ្ឌ ៨។

[11]សំណើ កថាខណ្ឌ ១៤។

[12]សំណើ កថាខណ្ឌ ៧។

[13]សំណើ កថាខណ្ឌ ១០។

01328408

សព្វរូមរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ប៉ុន្តែ មេធាវីការពារក្តី អះអាងថា របាយការណ៍នេះ មិនបានវាយតម្លៃវិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មជាក់លាក់នៅក្នុង សំណុំរឿង ០០៤ ឡើយ[14]។ មេធាវីការពារក្តី បន្ថែមទៀតថា របាយការណ៍អ្នកជំនាញ ប្រជាសាស្ត្រ មានការប៉ះពាល់ដោយសារមានភស្តុតាងដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងដំណាក់កាល ជំនុំជម្រះក្តីសំណុំរឿង ០០២/០១[15]។

III. ពិភាក្សា

១៥. អង្គបុរេជំនុំជម្រះធ្លាប់បានបញ្ជាក់ថា ភាគីដែលស្នើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ "ត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌត្រួតលើគ្នាចំនួនពីរ [...] ពោលគឺ សំណើសុំត្រូវតែ៖

> (១) *កំណត់បង្ហាញអំពីសកម្មភាពដែលត្រូវធ្វើ ឬដីកាដែលត្រូវធ្វើ ដោយមានការបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់លាស់("លក្ខខណ្ឌនៃភាពច្បាស់លាស់")*
>
> (២) *បង្ហាញឱ្យបានពិស្តារអំពីមូលហេតុអ្វីបានជាសំណើបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរដែលបានស្នើសុំ ឬកិច្ចដែលកើតចេញមកពីដីកាដែលធ្វើឡើង អនុលោមតាមវិធាន ៥៥(១០)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង មានការ "ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការបញ្ជាក់នូវការពិត" ជាបឋម(លក្ខខណ្ឌនៃភាពពាក់ព័ន្ធជាបឋម)*"[16]។

១៦. លក្ខខណ្ឌនៃភាពច្បាស់លាស់ តម្រូវឱ្យភាគីដែលស្នើ ជាប់កាតព្វកិច្ច "*ត្រូវមានភាពច្បាស់លាស់គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធ្វើការបង្ហាញឱ្យបានច្បាស់លាស់ដល់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចការអ្វីដែលសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវធ្វើការស៊ើបសួរ*"[17]។ ហេតុនេះ ខ្ញុំមិនជាប់លក្ខខណ្ឌត្រូវអនុញ្ញាតតាមសំណើមានលក្ខណៈជាទូទៅ ឬប៉ាន់ស្មាន ដែលស្នើសុំស្វែងរកភស្តុតាង

---

[14]សំណើ កថាខណ្ឌ ១១។

[15]សំណើ កថាខណ្ឌ ១១។

[16]សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ D365/2/17 *សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញទៅលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅលើសំណើសុំដាក់បញ្ចូលឯកសារភស្តុតាងបន្ថែមទៅក្នុងសំណុំរឿងដែលនឹងជួយដល់ការបញ្ជាក់ពីការដឹងឮរបស់ជនត្រូវចោទចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានប្រព្រឹត្តឡើង* ("សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ") ថ្ងៃទី ២៧ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ២០១០ កថាខណ្ឌ ៤៧។

[17]សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ កថាខណ្ឌ ៤៨។

ដោះបន្ទុកឡើយ[18]។ ប៉ុន្តែ ភាគីដែលស្នើ ត្រូវតែចង្អុលបង្ហាញឱ្យបានច្បាស់លាស់អំពីវត្តមាននៃភស្តុតាងដែលត្រូវស្វែងរក[19]។ ឧទាហរណ៍ អ.ប.ជ បានសម្រេចថា សំណើសុំដែលមិនបានលើកឡើងច្បាស់លាស់អំពីចំនួនឯកសារ ឬអំពីទីតាំងច្បាស់លាស់ដែលប្រមូលបានឯកសារនោះ ឬទីតាំងទុកដាក់ឯកសារនោះ គឺខកខានមិនបានបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃភាពច្បាស់លាស់ឡើយ[20]។

១៧. លក្ខខណ្ឌនៃភាពពាក់ព័ន្ធ មានលក្ខខណ្ឌរងចំនួនពីរ។ ទី ១ សំណើ ត្រូវ“*មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយនឹងវិសាលភាពនៃការស៊ើបសួរ អនុលោមតាមការកំណត់ និងព្រំដែនដែលបានកំណត់ដោយដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ និងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម*”[21]។ ទី ២ សំណើ “*ត្រូវរៀបរាប់លម្អិតអំពីមូលហេតុអ្វីបានជាកិច្ចស្នើដែលជាកម្មវត្ថុនៃដីកាសម្រេចនឹងនាំឱ្យរកឃើញនូវការពិត*”[22]។ លក្ខខណ្ឌនេះតម្រូវថា ភាគីដែលស្នើសុំ ត្រូវបញ្ជាក់ពីចំណងទាក់ទងជាបឋមរវាងកិច្ចស៊ើបសួរដែលបានស្នើសុំ ជាមួយនឹងបញ្ហាដែលស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃកិច្ចស៊ើបសួរ[23]។ ក្នុងករណីដែលសំណើពាក់ព័ន្ធនឹងភស្តុតាងដោះបន្ទុក ភាគីដែលស្នើសុំ

---

[18]សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ កថាខណ្ឌ ៤៨ និង ៥១។

[19]សំណុំរឿង០០២ ឯកសារ D100/9/2 *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅលើសំណើលើកទីពីររបស់ នួន ជា សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ* ថ្ងៃទី០៥ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣១។ សំណុំរឿង០០២ ឯកសារD164/4/13*សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំស្វែងរកភស្តុតាងដោះបន្ទុកនៅក្នុងឃ្លាំងផ្ទុកឯកសាររួមរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទៅលើសំណើលើកទីពីររបស់ នួន ជា សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ* ថ្ងៃទី ១៨ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៣៩។ សំណុំរឿង០០២ ឯកសារ D273/3/5 *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីការបស់ ក.ស.ច.ស លើសំណើលើកទី ១៨ របស់ នួន ជា សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ* ថ្ងៃទី ១០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៤៨ និង ៧៣។ សំណុំរឿង០០២ ឯកសារ D164/3/6 *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំស្វែងរកភស្តុតាងដោះបន្ទុកនៅក្នុងឃ្លាំងផ្ទុកឯកសាររួម* ថ្ងៃទី ១២ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៤៣។

[20]សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ កថាខណ្ឌ ៤៨។

[21]សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ កថាខណ្ឌ ៤៩។

[22]សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ កថាខណ្ឌ ៥០។

[23]សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ កថាខណ្ឌ ៥០-៥១។

ត្រូវបង្ហាញពីមូលហេតុជាបឋមដែលថា ការបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរអាចនាំឱ្យមានភស្តុតាងដោះបន្ទុក[24]។

ក. វិធីសាស្ត្រដែលប្រើប្រាស់ដោយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

i.ការរៀបចំផែនទី

១៨. ចាប់តាំងពីមេធាវីការពារក្ដីបានដាក់សំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរនេះ អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស បានស្ដាប់ចម្លើយ ស៊ុន ឃិន និង ហាក់ សុផល ដែលអ្នកទាំងពីរនេះធ្លាប់ធ្វើការឱ្យមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ហើយបានចូលរួមរៀបចំរបាយការណ៍ស្ដីពីការរៀបចំផែនទីដែលបានដកស្រង់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានទី ៣[25]។ នៅខែ មករា ឆ្នាំ២០១៦ អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស ក៏បានស្ដាប់ចម្លើយ ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី[26]។ សាក្សីនីមួយៗក្នុងចំណោមសាក្សីទាំងនេះបានរៀបរាប់លម្អិតអំពីវិធីសាស្ត្រដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានប្រើប្រាស់នៅក្នុងការរៀបចំផែនទីរណ្ដៅសាកសពរួមនៅទូទាំងភូមិភាគពាយ័ព្យ[27]។

១៩. បន្ទាប់ពីបានត្រួតពិនិត្យមើលកំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយទាំងនេះ ខ្ញុំយល់ឃើញថា វិធីសាស្ត្រដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានប្រើប្រាស់ ទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគកណ្ដាល គឺដូចគ្នានឹងវិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងរបាយការណ៍នានាដែលបានដកស្រង់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានទី ៣។ ហេតុនេះ ខ្ញុំមិនយល់ឃើញថាចាំបាច់ត្រូវស៊ើបអង្កេតថែម

---

[24] សំណុំរឿង០០២ ឯកសារ D353/2/3 *សាលដីកាលើបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្ដី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹង "ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួររបស់សហមេធាវីការពារក្ដី អៀង ធីរិទ្ធ" ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១០* ថ្ងៃទី ១៤ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៤៧។

[25] សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ុន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥។ សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/363 *កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ហាក់ សុផល* ថ្ងៃទី ១២ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥។

[26] សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/144 *កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី* ថ្ងៃទី ១៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥។

[27] សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ុន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ. ១-ឆ. ១៩។ សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/363 *កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ហាក់ សុផល* ថ្ងៃទី ១២ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥។ សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/144 *កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី* ថ្ងៃទី ១៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥។

ទៀតលើវិធីសាស្ត្រដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ប្រើប្រាស់នៅក្នុងការរៀបចំផែនទីទីតាំងរណ្ដៅសាកសពនៅវត្តអូរត្រកួន វត្តអង្គញដី គោកព្រីង និងទួលបេង ឡើយ។

២០. ដូចដែលខ្ញុំធ្លាប់បានបញ្ជាក់រួចហើយ[28] នៅក្នុងការគណនាចំនួនជនរងគ្រោះដែល អោ អាន អាចទទួលខុសត្រូវ ខ្ញុំនឹងពឹងផ្អែកជាចម្បងលើសាក្សីដែលអាចផ្ដល់ភស្តុតាងផ្ទាល់អំពីទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងនោះ។ នៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយ ខ្ញុំនឹងពឹងផ្អែកតែលើឯកសារណាដែលជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការប៉ាន់ស្មានរបស់ ស.ព.អ តែត្រឹមចំណុចណាដែលខ្ញុំយល់ឃើញថាឯកសារទាំងនោះអាចជឿជាក់បាននៅក្នុងបរិបទនៃការស៊ើបសួរទាំងមូលតែប៉ុណ្ណោះ។

២១. ហេតុនេះ ការស៊ើបអង្កេតថែមទៀតទាក់ទងនឹងវិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងការរៀបចំរបាយការណ៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មិនចាំបាច់ធ្វើឡើងឡើយ ហើយនឹងមិនជួយការពារក្ដី អោ អាន ផងដែរ។

ii. ការជីកគាស់យកអដ្ឋិធាតុ

២២. មេធាវីការពារក្ដី ស្នើថា ខ្ញុំគួរស៊ើបអង្កេតវិធីសាស្ត្រដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានប្រើប្រាស់នៅក្នុងការជីកគាស់យកអដ្ឋិធាតុរណ្ដៅសាកសពរួមចំនួន ៥ កន្លែងនៅភូមិភាគកណ្ដាល។ ដោយបានពិនិត្យមើលកំណត់ហេតុស្ដាប់ចម្លើយ ស៊ិន ឃិន[29] និង ហាក់ សុផល[30] ព្រមទាំងរបាយការណ៍អ្នកជំនាញប្រជាសាស្ត្រ[31] ទើបខ្ញុំជឿជាក់ថា មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា មិនបានជីក ឬគាស់យកអដ្ឋិធាតុរណ្ដៅសាកសពរួមនៅទីតាំងណាមួយក្នុងចំណោម

---

[28]សំណុំរឿង004 ឯកសារ D188/1/1 *ដីកាសម្រេចលើសេចក្ដីកែសម្រួលសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរលើកទី ២ របស់ អោ អាន* ថ្ងៃទី ០៦ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៦ កថាខណ្ឌ ៤៨ ។

[29]សំណុំរឿង004 ឯកសារ D219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ិន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ. ១៤-ឆ. ១៥។

[30]សំណុំរឿង004 ឯកសារ D219/363 *កំណត់ហេតុនៃការស្ដាប់ចម្លើយសាក្សី ហាក់ សុផល* ថ្ងៃទី ២១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ.៤។

[31]សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ D6.1.197 *ជនរងគ្រោះនៃរបបខ្មែរក្រហមនៅកម្ពុជា ពីខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ ដល់ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ការវាយតម្លៃស៊ីជម្រៅលើការប៉ាន់ប្រមាណសំខាន់ៗ("របាយការណ៍អ្នកជំនាញប្រជាសាស្ត្រ")* ថ្ងៃទី ៣០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៩ ERN00499441-00499442។

ទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំង ៥ ដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងសំណើឡើយ។ ហេតុនេះ មិនចាំបាច់ត្រូវស៊ើបអង្កេតថែមទៀតលើផ្នែកនេះនៅក្នុងសំណើឡើយ។

iii. កំណត់កាលបរិច្ឆេទ និងមូលហេតុនៃការស្លាប់របស់ជនរងគ្រោះ

២៣. អ្នកស៊ើបអង្កេតម្នាក់របស់ ក.ស.ច.ស បានស៊ើបអង្កេតបញ្ហានេះនៅក្នុងអំឡុងពេលស្តាប់ចម្លើយ ស៊ិន ឃិន។ អ្នកស៊ើបអង្កេតរូបនេះបានសួរគាត់យ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីរបៀបដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា កំណត់អំពីមូលហេតុ និងពេលវេលានៃការស្លាប់របស់ជនរងគ្រោះនៅរណ្តៅសាកសពរួមទាំងនោះ[32]។ ស៊ិន ឃិន បានផ្តល់ភស្តុតាងដូចខាងក្រោម៖

> យោងតាមសាក្សីដែលពួកយើងបាននិយាយជាមួយ រាល់រណ្តៅទាំងនោះកប់អ្នកដែលត្រូវគេសម្លាប់ប៉ុណ្ណោះ។ ចំណែក អ្នកស្លាប់ដោយសារជំងឺ គេកប់នៅក្បែរមន្ទីរពេទ្យ។ យើងពុំបានសួរអំពីអ្នកស្លាប់ ដោយចាស់ជរាទេ ប៉ុន្តែ ភាគច្រើន អ្នកដែលមិនអាចធ្វើការបាន នឹងត្រូវគេយកទៅសម្លាប់ ព្រោះគេមិនទុកឱ្យស្លាប់តាមធម្មជាតិទេ[33]។

២៤. ស៊ិន ឃិន ក៏ត្រូវបានចោទសួរអំពីរបៀបដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា កំណត់អំពី "ឆ្នាំនៃការសម្លាប់ជនរងគ្រោះនៅក្នុងរណ្តៅណាមួយ"៖

> រណ្តៅមានច្រើនប្រភេទខុសគ្នា រណ្តៅខ្លះយូរខ្លាំងមកហើយៗបានរលុបបាត់ ចំពោះរណ្តៅបែបនេះ យើងបានព័ត៌មានអំពីទីតាំងរបស់វាពីប្រជាជនមូលដ្ឋាន។ រណ្តៅមួយចំនួនទៀតត្រូវបានគ្របដោយស្លឹកឈើតែប៉ុណ្ណោះ។ កន្លែងខ្លះ អាចប្រើអាប៊ុលឈូសដើម្បីជីករណ្តៅសម្រាប់ការសម្លាប់ចំនួនច្រើន។ រណ្តៅខ្លះនៅថ្មីៗនៅឡើយ ដូចនេះ សាក្សីអាចមើលឃើញរណ្តៅបើកចំហដែលមានសពទើបស្លាប់ថ្មីៗ[34]។
>
> [...]

[32]សំណុំរឿង00៤ ឯកសារ D219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ិន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ. ៨ ឆ. ១១ និង ឆ. ១៧។

[33]សំណុំរឿង00៤ ឯកសារ D219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ិន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ.១៧។

[34]សំណុំរឿង00៤ ឯកសារ D219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ិន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ.៩។

តាមធម្មតា ពេលដែលខ្ញុំសម្ភាស ខ្ញុំតែងកត់ត្រាឆ្នាំនៃការសម្លាប់។ ប្រសិនបើសាក្សីបាននិយាយ ខ្ញុំប្រាកដជាកត់ត្រាឆ្នាំនោះទុកនៅក្នុងកូនសៀវភៅរបស់ខ្ញុំ។ ប៉ុន្តែ មានអ្នកសម្ភាសផ្សេងទៀត ដូចជា ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី និង ហាក់ សុផល ជាដើម ក៏បានសម្ភាសសាក្សីដែរ។ ពេលខ្ញុំសរសេររបាយការណ៍របស់ខ្ញុំ ប្រសិនបើខ្ញុំមានព័ត៌មានអំពីឆ្នាំនៃការសម្លាប់ ខ្ញុំប្រាកដជាដាក់បញ្ចូលនៅក្នុងរបាយការណ៍[35]។

២៥. ខ្ញុំយល់ឃើញថា ការពន្យល់របស់ ស៊ិន ឃិន គឺគ្រប់គ្រាន់អាចយល់ពីរបៀបដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា កំណត់កាលបរិច្ឆេទ និងមូលហេតុនៃការស្លាប់របស់ជនរងគ្រោះ។ ខ្ញុំបានបង្ហាញខាងលើរួចហើយថា ខ្ញុំនឹងពឹងផ្អែកជាចម្បងលើសាក្សីនៅក្នុងការគណនាចំនួនមនុស្សស្លាប់ដោយសារឧក្រិដ្ឋកម្មដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានចោទ ហេតុនេះ ខ្ញុំមិនយល់ឃើញថាចាំបាច់ត្រូវពង្រីកធនធានថែមទៀតដើម្បីស៊ើបអង្កេតលើវិធីសាស្ត្រដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ប្រើប្រាស់នៅក្នុងការកំណត់អំពីមូលហេតុ និងពេលវេលានៃការស្លាប់របស់ជនរងគ្រោះឡើយ។

ខ. វិធីសាស្ត្រដែលប្រើប្រាស់ដោយ"ប្រភពផ្សេងទៀត"

២៦. សំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលស្នើថា ខ្ញុំគួរស៊ើបអង្កេតលើវិធីសាស្ត្រដែលប្រើប្រាស់ដោយ"*ប្រភេទផ្សេងទៀត*" គឺជាសំណើឥតមានប្រយោជន៍។ ដើម្បីឱ្យសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរមានសុពលភាព ជាដំបូង សំណើនេះត្រូវបង្ហាញពីភស្តុតាងជាក់លាក់ដែលត្រូវស្វែងរក[36]។ ដូចដែល អ.ប.ជ បានកត់សម្គាល់ ខ្ញុំ"*គ្មានកាតព្វកិច្ចអ្វីក្នុងការ"ស្វែងរកព័ត៌មានដែលមិនដឹងថាមានឬអត់"*ទេ ពីព្រោះថា សំណើសុំដែលមិនច្បាស់លាស់[...]*អាចមានការពន្យារ*

---

[35]សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារD219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ិន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ.១១។

[36]សំណុំរឿង ០០២ ឯកសារ D164/3/6 *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចលើសំណើសុំស្វែងរកភស្តុតាងដោះបន្ទុកនៅក្នុងឃ្លាំងផ្ទុកឯកសាររួម* ថ្ងៃទី១២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩ កថាខណ្ឌ ៤៣។ សំណុំរឿង០០២ ឯកសារ D273/3/5 *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីការបស់ ក.ស.ច.ស លើសំណើលើកទី ១៨ របស់ នួន ជា សុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួរ* ថ្ងៃទី ១០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ១៩។ សំណុំរឿង០០២ ឯកសារ D353/2/3 *សាលដីកាលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារក្តី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹង "ដីកាសម្រេចលើសំណើសុំបំពេញកិច្ចស៊ើបសួររបស់សហមេធាវីការពារក្តី អៀង ធីរិទ្ធ"ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ ២០១០* ថ្ងៃទី ១៤ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១០ កថាខណ្ឌ ៣៤។ សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ កថាខណ្ឌ ៧៤។

ពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីហួសហេតុ"[37]។ ខ្ញុំចាត់ទុកថា សំណើសុំឱ្យ ខ្ញុំ ស៊ើបអង្កេតលើវិធីសាស្ត្រដែលប្រើប្រាស់ដោយ"ប្រភេទផ្សេងទៀត" គឺមិនជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់អាចឱ្យពិចារណាសំណើនេះឱ្យបានត្រឹមត្រូវឡើយ។

២៧. ទោះបីជាប្រសិនបើ មេធាវីការពារក្តី បានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌភាពជាក់លាក់ក៏ដោយ ក៏ភស្តុតាងតែមួយគត់ដែលបញ្ជាក់ពីការជីកគាស់យកអដ្ឋិធាតុដែលមានការចាត់តាំង គឺការជីកគាស់យកអដ្ឋិធាតុដែលបានធ្វើឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៧៩ និង ១៩៨០ ដោយរណសិរ្សសង្គ្រោះជាតិដែលបានជំរុញប្រជាជនឱ្យប្រមូលភស្តុតាងសម្រាប់ការជំនុំជម្រះក្តី ប៉ុល ពត និង អៀង សារី[38]។ ការគាស់យកអដ្ឋិធាតុផ្សេងទៀតបានធ្វើឡើងដោយអ្នកស្រុក ភ្លាមៗបន្ទាប់ពីការដួលរំលំរបបខ្មែរក្រហម ដោយភាគច្រើនដើម្បីស្វែងរកវត្ថុមានតម្លៃ[39]។

២៨. របាយការណ៍អ្នកជំនាញប្រជាសាស្ត្រ រៀបរាប់ និងវាយតម្លៃអំពីវិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើប្រាស់ដោយរណសិរ្សសង្គ្រោះជាតិ[40] ហើយរបាយការណ៍របស់ Graig Etcheson[41] ក៏

---

[37]សាលដីកាស្តីពីការពិចារណាឡើងវិញ កថាខណ្ឌ ៤៨។

[38]របាយការណ៍អ្នកជំនាញប្រជាសាស្ត្រ ERN00499435។

[39]សំណុំរឿង004 ឯកសារD1.3.11.47 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសេង ស៊្រុន* ថ្ងៃទី ០៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៨ ទំព័រ ៩។ សំណុំរឿង004 ឯកសារD6.1.381 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសេង ស៊្រុន* ថ្ងៃទី ២៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០៩ ទំព័រ ៣។ សំណុំរឿង004 ឯកសារ D1.3.10.5 *របាយការណ៍ស្តីអំពីដំណើរទស្សនៈកិច្ចរបស់ក្រុមគូស ផែនទីគម្រោងស្តីពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា ទៅកាន់ខេត្តកំពង់ចាម* ថ្ងៃទី ១៧ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៩៥ ទំព័រ ៤។ សំណុំរឿង004 ឯកសារ D1.3.10.23 *របាយការណ៍បេសកកម្ម ក.ស.ព ចុះទៅតំបន់ ៤១ (ប្រតិបត្តិការនៅលើទឹកដីតាមដងទន្លេ)* ថ្ងៃទី ០៨ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៨ ទំព័រ ១៣។ សំណុំរឿង004 ឯកសារD3/20 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយស្រី កាន្សឿន* ថ្ងៃទី ០៣ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១០ ឆ.៣។ សំណុំរឿង004 ឯកសារ D107/2 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាន់ សុន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២ ឆ.១៤។

[40]របាយការណ៍អ្នកជំនាញប្រជាសាស្ត្រ ERN00499435, ERN00499436, ERN00499437, ERN00499438 និង ERN00499439។

[41]សំណុំរឿង002 ឯកសារ E3/1807 *ចំនួនដែលបញ្ជាក់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិនៅកម្ពុជា* ថ្ងៃទី ០៤ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១២ ទំព័រ ៧-៨ [អង់គ្លេស]។

បានលក្ខណៈដូចគ្នានេះដែរ។ នីតិវិធីទាំងនេះក៏ត្រូវបានរៀបរាប់ដោយសាក្សីមួយចំនួនរបស់ ក.ស.ព និង ក.ស.ច.ស ផងដែរ[42]។

គ. ភាពពុំត្រឹមត្រូវ វិធីសាស្ត្រខុសឆ្គង និងការវាយតម្លៃភាពអាចជឿជាក់បាន

២៩. តាមដែលមេធាវីការពារក្តី គូសបញ្ជាក់នៅកថាខណ្ឌ ១៣ ដល់ ១៧ នៃសំណើ វិធីសាស្ត្រដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងគម្រោងរៀបចំផែនទីរបស់ខ្លួន ត្រូវបានត្រួតពិនិត្យរួចហើយ។ របាយការណ៍អ្នកជំនាញដាច់ដោយឡែកចំនួនពីរ បានពិចារណាលើវិធីសាស្ត្រនេះ ហើយបានវាយតម្លៃភាពអាចជឿជាក់បាននៃវិធីសាស្ត្រនេះ។ វិធីសាស្ត្រនេះក៏បានក្លាយជាកម្មវត្ថុនៃសក្ខីកម្មនៅក្នុងដំណាក់កាលជំនុំជម្រះក្តីសំណុំរឿង ០០២ ដែរ[43]។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត សាក្សី ស៊ុន ឃិន បានពន្យល់អំពីរបៀបដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បែងចែកឱ្យខុសគ្នារវាងការស្លាប់ដោយសារអំពើហិង្សា និងការស្លាប់តាមធម្មជាតិ ទាក់ទងនឹងការប៉ាន់ស្មានចំនួនជនរងគ្រោះ[44]។ គាត់ក៏បានលម្អិតអំពីរបៀបដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានកំណត់ពេលវេលាដែលជនរងគ្រោះត្រូវបានសម្លាប់[45]។ ខ្ញុំជឿជាក់ថា វិធីសាស្ត្រដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានប្រើប្រាស់នៅក្នុងគម្រោងរៀបចំផែនទីរបស់ខ្លួន ត្រូវបានត្រួតពិនិត្យយ៉ាងហ្មត់ចត់ហើយ ហើយខ្ញុំមិនយល់ឃើញថាចាំបាច់ត្រូវធ្វើការស៊ើបអង្កេតថែមទៀតលើបញ្ហានេះឡើយ។

---

[42] សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D1.3.11.47 *កំណត់ហេតុនៃកិច្ចសម្ភាសន៍* ថ្ងៃទី ០៦ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៨ ទំព័រ ៩។ សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D3/20 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយស្រី កាឡៀន* ថ្ងៃទី ០៣ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១០ ឆ.៤។

[43] សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D179/1.2.2 *កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២* ថ្ងៃទី ២៣ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២។ សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D179/1.2.3 *កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២* ថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២។ សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D179/1.2.4 *កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២* ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២។ សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D179/1.2.5 *កំណត់ហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២* ថ្ងៃទី ២៦ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២។

[44] សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ុន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ. ១៧។

[45] សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ុន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ.៨ និង ឆ.១១។

ឃ. បង្ហាញអត្តសញ្ញាណ និងស្តាប់ចម្លើយសាក្សីដូចជា លោក ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី

៣០. មេធាវីការពារក្តី បង្ហាញយ៉ាងត្រឹមត្រូវថា ឯកសារស្តាប់ចម្លើយរបស់ ក.ស.ច.ស ជាមួយនឹង ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី មាននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ រួចហើយ។ គាត់ត្រូវបានចោទសួរអំពីគម្រោងរៀបចំផែនទីរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា រាប់បញ្ចូលទាំងភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុងទិន្នន័យ[46]។ ដូចបានកត់សម្គាល់ខាងលើ អ្នកស៊ើបអង្កេតរបស់ ក.ស.ច.ស បានស្តាប់ចម្លើយអតីតបុគ្គលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចំនួនពីរនាក់ថែមទៀត គឺ ស៊ិន ឃិន និង ហាក់ សុផល ដែលបានផ្តល់ភស្តុតាងបន្ថែមទៀតទាក់ទងនឹងទិន្នន័យរណ្តៅសាកសពរួមរបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា[47]។ ហេតុនេះ ខ្ញុំចាត់ទុកថា កិច្ចស៊ើបសួរនេះបានបំពេញចប់សព្វគ្រប់ហើយ។

ង. ការតែងតាំងអ្នកជំនាញ

៣១. ទោះបីជារបាយការណ៍អ្នកជំនាញប្រជាសាស្ត្រ មិនផ្តោតឱ្យបានជាក់លាក់ទៅលើភូមិភាគកណ្តាល យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏របាយការណ៍នេះ ពិនិត្យបានគ្រប់គ្រាន់អំពីដំណើរការនីតិវិធីដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានប្រើប្រាស់ និងស្ថាប័នចាត់តាំងផ្សេងទៀត ក្នុងការកំណត់ទិន្នន័យចំនួនជនរងគ្រោះពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ ដូចដែលកំណត់ហេតុស្តាប់ចម្លើយ ហាក់ សុផល និង ស៊ិន ឃិន បានបង្ហាញដែរ វិធីសាស្ត្ររបស់ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ទាក់ទងនឹងទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មនៅភូមិភាគកណ្តាល គឺដូចគ្នានឹងវិធីសាស្ត្ររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងរបាយការណ៍នានាដែលបានដកស្រង់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានទី ៣។ ហេតុនេះ មិនចាំបាច់តែងតាំងអ្នកជំនាញថ្មីសម្រាប់បញ្ហាដូចគ្នានេះនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤ ឡើយ។

---

[46]សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/144 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី* ថ្ងៃទី ១៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៥ ឆ.១០-ឆ.១៤។

[47]សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/363 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ហាក់ សុផល* ថ្ងៃទី ១២ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥។ សំណុំរឿង០០៤ ឯកសារ D219/366 *កំណត់ហេតុនៃការស្តាប់ចម្លើយសាក្សី ស៊ិន ឃិន* ថ្ងៃទី ១៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១៥។

តាមសំអាងហេតុខាងលើ ខ្ញុំ ៖

៣២. **ជូនដំណឹង** មេធាវីការពារក្តី ថា ខ្ញុំយល់ឃើញថា វិធីសាស្ត្រដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានប្រើប្រាស់នៅក្នុងការត្រួតពិនិត្យមើលរណ្តៅសាកសពរួមនៅវត្តអូរត្រកួន វត្តភ្នំប្រុស វត្តអង្គញជី គោកព្រីង និងទួលបេង គឺបានស៊ើបអង្កេតគ្រប់គ្រាន់ហើយ ដូចបានពន្យល់នៅផ្នែកតួសេចក្តីនៃដីកាសម្រេចនេះ។

៣៣. **បដិសេធ** ផ្នែកផ្សេងទៀតទាំងអស់នៃសំណើ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២០ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៦

ចៅក្រម Michael Bohlander
សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិ
International Co- Investigating Judge
Co-juge d'instruction International